

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ GELİŞİM ÖZELLİKLERİ VE SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİ¹

CHILDREN'S DEVELOPMENT CHARACTERISTICS AND SOCIAL SKILLS LEVEL OF PRE-SCHOOL CHILDREN

Hilal KAROĞLU²Perihan ÜNÜVAR³

Başvuru Tarihi: 03.05.2017

Yayına Kabul Tarihi: 18.08.2017

DOI: 10.21764/efd.12383

Özet: Bu araştırma; tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 3-6 yaş grubu çocukların genel gelişim düzeyleri, sosyal becerileri ve davranışları belirlenerek çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu doğrultuda; okul öncesi dönem çocuklarının gelişim alan özelliklerinin, sosyal becerilerinin ve sosyal davranışlarının; yaşlarına, cinsiyetlerine ve gelişim durumlarına göre farklılaşmış olup olmadığını araştırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 151 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından çalışma grubunda yer alan çocukların anne, baba ve öğretmenleri ile gerçekleştirilen görüşmeler ve çocuklarla yapılan uygulamalarla toplanmıştır. Verilerin analizinde parametrik ve non-parametrik istatistikler kullanılmıştır. Bu araştırmanın bulguları okul öncesi eğitime devam eden çocukların yaşlarına göre gelişim özelliklerinde ve sosyal becerilerinde anlamlı farklılıklar olduğunu göstermiştir. Bu farklılıklar yaşları daha ileride olan çocuklar lehinedir. Sosyal davranışlarda ise yaşlara göre anlamlı bir farklılaşma meydana gelmemektedir. Bu araştırmadan elde edilen bulgular, çocukların gelişim özellikleri, sosyal becerileri ve sosyal davranışlarının cinsiyetlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığını göstermiştir.

Anahtar Sözcükler: *Okul öncesi, sosyal beceri, gelişim özellikleri*

Abstract: This is a descriptive study employing the survey model. The study investigated the general developmental level, social skills and social behavior of the 3-6 year olds attending pre-school institutions and whether they vary depending on some variables. In this connection, whether the pre-school children's developmental characteristics, social skills and social behaviors vary depending on their age, gender and developmental status was explored. Working group of the research is composed of 151 children. The data of the study were collected through the interviews conducted with the parents and teachers of the children in the study group and the applications carried out with the children. In the analysis of the collected data, parametric and non-parametric statistics were used.

The findings of the current study revealed that the children's developmental characteristics and social skills vary significantly depending on their age. This different is in favor of older children. Social behaviors; however, were found to be not varying significantly depending on age. Another finding of the current study is that the children's developmental characteristics, social skills and social behaviors do not vary significantly depending on gender.

Keywords: *Pre-school, social skill, development properties*

¹ "Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Gelişim Özellikleri ve Sosyal Beceri Düzeyleri" konulu Yüksek Lisans Tezinden Üretilmiştir.

² Arş. Gör. Bayburt Üniversitesi. Eğitim Fakültesi. Karogluhilal@hotmail.com

³ Doç. Dr. Perihan ÜNÜVAR. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi. perihanunuvar@mehmetakif.edu.tr

Giriş

Dünya ülkeleri tarafından en fazla kabul gören Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 1. Maddesi çocukluğun tanımıyla ilgili olup, "Her birey on sekiz yaşına kadar çocuk olarak kabul edilir şeklindedir (UNICEF, 2004) ifade edilmektedir. Bu sözleşmeden hareketle pek çok kaynakta on sekiz yaşa kadar olan bireyler çocuk olarak tanımlanmaktadır (UNICEF, 2004; Resmi Gazete 2005) ve on sekiz yaş altı çocukların bedensel, bilişsel, dil ve sosyal-duygusal gelişimleri bakımından mümkün olan en üst seviyeye erişecek şekilde geliştirilmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu tanımlamadan da görüldüğü gibi 0-6 yaş arası kapsayan okul öncesi dönem, gelişimsel olarak çocukluk dönemi kapsamında yer alan ve pek çok gelişimsel deneyimin ve becerinin kazanıldığı dönemdir.

Çocuklar sosyal ilişki kurma, öğrenme ve gelişmelerine olanak tanıyan fiziksel, bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gibi birtakım yetilerle ile dünyaya gelmektedir. Ancak bu yetilerin kalıcı davranışlara dönüşebilmesi için erken yıllardan farkına varılıp desteklenmesi gerekmektedir. Desteklenme olanağı bulamayan yetiler zamanla kaybolabilmektedir. Çocukların bu yıllarda çevrelerinde olup biten olay ve olgulara karşı merak duyduğu, incelediği çoğu zaman meraklarını gidermek için çevresindeki kişilerle etkileşime girme ve sosyal etkileşim başlatmaya yönelik pek çok davranış örüntüleri sergilediği gözlenir. Çocukların doğal merakları doğrultusunda sergilediği bu eğilim ya da davranışlar, bilişsel, dil, fiziksel, psikomotor gelişim alanlarında olduğu gibi sosyal ve duygusal gelişim alanlarında da deneyimler edinmesine olanak sunmaktadır. Çocuklara tüm gelişim alanlarını destekleyici deneyim olanaklarının sunulması hem çocuk hem de toplum için hayati önem taşımaktadır. Açev raporlarında Bekman'ın (1999) da belirttiği gibi erken çocukluk deneyimleri, çocuğun dil, matematik ve problem çözme gibi bilişsel becerilerine temel oluşturduğu gibi çocuğun temel güveni, kendine saygı, başkalarıyla etkileşim gibi sosyal ve duygusal becerilerini de güçlendirmektedir. Dolayısıyla erken çocukluk döneminde nitelikli deneyimler edinen çocukların, ileriki yaşamında akademik başarısı için gerekli olan okula devam, derslerde başarılı olma; sosyal yaşam için gerekli olan, topluma katkıda bulunma, işbirliği, paylaşma, yardımlaşma ve empati gibi toplum yanlısı davranışlarında olumlu yönde etkileneceği bugüne kadar yapılan birçok çalışmada dile getirilen bir gerçektir.

Erken yaşlarda edinilen deneyimlerin bireyin ilerleyen yıllardaki davranış biçimlerini etkileyeceği düşünüldüğünde sosyal becerilerin erken yaşlarda edinilmesinin önemi de ortaya çıkmaktadır. Sosyal öğrenme kuramcılarına göre, bireylerin algılama, öğrenme, bellek ve düşünme gibi bilişsel süreçleri; çevrelerinde gördükleri, duydukları ve ilgilendikleriyle ilgili

nasıl düşündükleri bilişsel düzenlemelerinde merkezi rol oynamaktadır. Dolayısıyla çocuklar, çevrelerindeki insanların etkileşime girme eylemlerini ya da sosyal ilişkilerin başlatılması ve yürütülmesi gibi durumların sonuçlarını gözlemledikçe sosyal yaşamda onaylanan ya da onaylanmayan davranışlara ilişkin birçok deneyim edinmektedir. Bu deneyimler çocuğun kendi sosyal davranışlarını ya da becerilerini düzenlerken, toplumun ortak kültüründe kabul edilen ve edilmeyen davranış şekillerini de ayırt etmesini sağlayacaktır. Sonuç olarak erken çocukluk yıllarında kazanılan sosyal davranışlar diğer insanlarla sağlıklı iletişime geçebilmesini, kendini tanıyabilmesini, sosyal çevreye uyum sağlayabilmesi için gerekli yeterliğe erişebilmesini başka ifadeyle sosyal gelişimini kolaylaştırmaktadır (Vural, 2006).

Sosyal gelişim, bireyin doğumundan yetişkin oluncaya kadar başka insanlarla olan ilişkilerinin ve onlara karşı geliştirdiği, ilgi duyduğu davranışların tümüdür. Çocuğun içinde yaşadığı toplumun üyesi haline gelmesi ve toplumun bir parçası olduğunun bilincine varması, öğrenmesi kişinin sosyalleşmesidir (Çubukçu ve Gültekin, 2006). Başka bir ifadeyle çocuklar sosyal gelişim sürecinde, yaşına ve gelişimine uygun olarak sorumluluklarını yerine getirme, yaşlılarıyla ve diğer insanlarla ilişki kurabilme, toplumun kurallarına, örf ve adetlerine uygun davranışları kazanmaktır (Cirhinlioğlu, 2015). Çocuğun ne kadar keşfedebileceği, neler öğrenebileceği ve hangi hızla öğrenebileceği çocuğun çevresinin ne kadar destekleyici olduğuyula ve çocuğa ne gibi olanaklar sunulduğuyula yakından ilişkilidir (MEB, OÖEP, 2013). Çocuklar ilk sosyal davranışları aile ve yakın çevresinden edinmekte olup okul öncesi eğitim ortamında bu becerileri detaylandırmaktadır (Senemoğlu, 1994).

Dolayısıyla sosyal bir varlık olarak dünyaya gelen çocuk, bu davranış repertuarlarını okul öncesi eğitim ortamında ona sunulan deneyimleri aracılığıyla, zenginleştirmektedir (Özyürek, 2015). Ayrıca, çocuk okul ortamında sunulan etkileşimci eğitim ortamı ya da çevresel olanaklar aracılığıyla insanlarla sağlıklı iletişime geçebilme, kendini tanıyabilme, sosyal çevreye uyum sağlayabilme gibi pek çok sosyal becerileri de kazanmaktadır (Vural, 2006).

Diğer gelişim alanlarında olduğu gibi çocuğun sosyal gelişim ya da sosyal becerileri ebeveynler, akran, okul ve içinde bulunulan toplumsal kültürden etkilenmektedir. Özellikle okul öncesi çağıdaki okul ve akranlar ebeveynler daha etkili olabilmektedir. Sosyal becerilerin öğrenildiği erken yıllarda çocuğunun, akran ilişkilerine ve işbirlikçi oyuna yönelik artan ilgisi, onları diğer çocuklarla tanışmaya dolayısıyla sosyal etkileşim kurmaya motive etmektedir. Okul ortamında aileden farklı olarak profesyonel sosyal davranış kurallarıyla karşılaşan çocuk, ilk kez ebeveynlerinin koruması ve yönlendirmesi olmadan akranlarıyla nasıl iletişime geçeceğini ve iletişimi nasıl sürdüreceğini öğrenmeye başlamaktadır.

Son yıllarda yapılan araştırmalarda, sosyal becerilerde yetersizlik yaşayan çocukların, çevrelerine uyumda sorun yaşadıkları, akranları tarafından reddedilme durumuyla karşı karşıya kaldıkları, okuldaki öğrenmelerinin ve yaşam kalitelerinin olumsuz etkilendiği, ayrıca anne-baba çocuk ilişkilerinin, akran ilişkilerinin olumsuz yönde etkilendiği vurgulanmaktadır (Günder, 2011; Durualp ve Aral, 2010). Ayrıca çocuğun sağlıklı ruhsal gelişimi ve yetişkinlikte karşılaşılabileceği çeşitli bozukluklar açısından riskleri ortadan kaldırmak ya da önleyici tedbir olarak erken yaşlardan itibaren sosyal beceri eğitimlerinin düzenlemesine dikkat çekilmektedir. Erken çocukluk döneminde hazırlanan sosyal beceri programlarının çocukların sosyal yeterliliklerini ve akademik performanslarını artırmakta olduğu savunulmaktadır (Tagay, Baydan ve Acar, 2010).

Çocukların gelişimsel problemlerine ya da sosyal etkileşimlerine yönelik durumların belirlenmesi erken müdahale çalışmalarının planlanması ve yürütülmesinde hayati öneme sahiptir. Erken dönemde alınabilecek önlemlerle ileriki yıllarda ortaya çıkabilecek olumsuzlukların önüne geçilmesi mümkün olmaktadır. Açıklanan gerekçelerle bu çalışmada, Bayburt ilinde okul öncesi eğitime devam eden çocukların gelişimsel özelliklerinin, sosyal beceri ve sosyal davranışlarının belirlenmesine ve çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır.

Yöntem

Bu araştırma; tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 3-6 yaş grubu çocukların genel gelişim düzeyleri, sosyal becerileri ve davranışları belirlenerek çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu doğrultuda; okul öncesi dönem çocuklarının gelişim alan özelliklerinin, sosyal becerilerinin ve sosyal davranışlarının; yaşlarına, cinsiyetlerine ve gelişim durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı araştırılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 eğitim öğretim yılında Bayburt il merkezinde okul öncesi eğitime devam eden 151 çocuk oluşturmaktadır. Çocuklarla ilgili bilgiler anne, baba ya da diğer aile bireylerinden biri ile görüşülerek elde edilmiştir. Çalışma grubunda yer alan 151 çocuğun 69'u kız (% 45,7) ve 82'si erkektir (% 54,3). Çocukların 31 (% 20,5)'i 36-48 aylık, 45 (% 29,8)'i 49-60 aylık ve 75 (% 49,7)'i 61-72 aylıktır. Bu çocukların % 20,5'i bir, % 56,3'ü iki, % 23,2'si üçten fazla kardeşe sahiptir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel bilgi formu: Araştırmada çocukların ve görüşülen kişilerin özelliklerini belirlemek için Kişisel Bilgi Formu A (çocuklar için) ve Kişisel Bilgi Formu B (görüülen yakın için) araştırmacı tarafından hazırlanmış ve uzman görüşü alınarak kullanılmıştır.

AGTE (Ankara gelişim tarama envanteri). Araştırmaya katılan çocukların genel gelişimlerini değerlendirmek için Savaşır, Sezgin ve Erol (1995) tarafından geliştirilen Ankara Gelişim Tarama Envanteri kullanılmıştır. AGTE anneler veya çocuğun gelişimini yakından izleyen babalar ya da bakıcılar tarafından yanıtlanarak kullanılabilir. AGTE; Dil-Bilişsel, İnce-Motor, Kaba Motor ve Sosyal Beceri-Öz bakım olmak üzere dört gelişim alanından oluşmakta ve toplam gelişim puanı elde edilmektedir. Ölçeğin 3 farklı yaş grubu ile yapılan çalışmalarda güvenilirliğinin .80 ile .99 arasında değiştiği gözlenmiştir. Bu çalışmada ise güvenilirliği .89 olarak bulunmuştur.

Sosyal becerileri değerlendirme ölçeği. Avcıoğlu (2007) tarafından geliştirilen Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (4-6 Yaş) beşli dereceleme şeklinde oluşturulmuş likert tipli bir ölçektir. Ölçekte beceriler 9 kategori altında toplanmıştır ve 62 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğinin tutarlılığı .98, iki yarı güvenilirliği .89 ve test-tekrar test güvenilirliği de .83 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise cronbachalfa güvenilirliği .96 olarak bulunmuştur

Okul öncesi sosyal davranış ölçeği- öğretmen formu. Nicki R. Crick, JuanF.Casas ve Monique Mosher tarafından 1997 yılında geliştirilen, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Karakuş (2008) tarafından gerçekleştirilen Okul öncesi Sosyal Davranış Ölçeği- Öğretmen Formu; 19 madde ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Geliştirilme sürecinde ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirliği .87 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada elde edilen Cronbach Alfa güvenilirliği ise .88'dir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından çalışma grubunda yer alan çocukların anne, baba ve öğretmenleri ile gerçekleştirilen görüşmeler ve çocuklarla yapılan uygulamalarla toplanmıştır. Verilerin analizinde parametrik ve non-parametrik istatistikler kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Alt problem 1. Okul öncesi dönem çocukların yaşlarına göre gelişim, sosyal beceri ve sosyal davranış özellikleri nelerdir? Bu soru ile ilgili olarak betimsel istatistikler hesaplanmış ve Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1.

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Gelişim, Sosyal Beceri Ve Sosyal Davranış Puanlarının Betimleyici İstatistikleri

	36-48 Aylık			49-60 Aylık			61-72 aylık		
	n	$\bar{X}$	ss	n	$\bar{X}$	ss	n	$\bar{X}$	ss
Gelişim ve Alt Boyutları									
Dil-bilişsel	31	54,64	4,06	45	56,84	3,21	75	58,84	2,54
İnce motor	31	21,70	1,77	45	23,06	1,19	75	23,88	1,67
Kaba motor	31	23,70	0,46	45	23,93	0,33	75	24,09	1,17
Sosyal-öz bakım	31	37,67	1,55	45	37,91	1,14	75	38,32	0,90
Toplam Düzey	31	137,80	6,35	45	141,97	4,21	75	144,85	3,78
Sosyal Beceri ve Alt Boyutlar									
Kişilerarası Beceriler	31	51,16	6,56	45	50,20	6,83	75	52,41	7,7
Kendini kontrol tme	31	39,29	5,02	45	38,73	5,01	75	38,88	5,96
Sözel açıklama	31	28,54	4,38	45	26,53	4,46	75	26,49	4,79
Dinleme	31	20,41	3,18	45	20,20	3,60	75	20,48	3,47
Toplam Düzey	31	139,41	18,14	45	135,66	17,53	75	138,26	19,30
Sosyal Davranış ve Alt Boyutlar									
Fiziksel Saldırganlık	31	10,41	4,50	45	8,42	3,41	75	8,18	3,29
İlişkisel Saldırganlık	31	9,25	3,10	45	9,33	3,61	75	8,32	3,38
Olumlu Sosyal Davranış	31	14,64	4,61	45	14,64	4,20	75	15,14	3,92
Depresif Duygular	31	3,96	1,79	45	5,68	2,76	75	3,76	1,51

Okul öncesi dönemdeki 61-72 aylar arasındaki çocukların, 49-60 ve 36-48 aylar arasındaki çocuklara; 49-60 aylar arasındaki çocukların ise 36-48 aylar arasındaki çocuklara göre “dil-bilişsel”, “ince motor”, “kaba motor”, “sosyal-öz bakım” becerilerinin ve toplam gelişim puanlarının daha yüksek olduğu Tablo 1’de görülmektedir. (Dil-Bilişsel gelişim puanları: 54,64<56,84<58,84; İnce Motor gelişim puanları: 21,70<23,06<23,88; Kaba motor gelişim puanı:23,70<23,93<24,09; Sosyal öz-bakım gelişim puanı 37,67<37,91<38,32 ve Toplam gelişim puan ortalamaları 137,80<141,97<144,85).Okul öncesi dönem çocukların, yaşları arttıkça gelişim düzeylerinin de yaşa bağlı olarak ve sıralı şekilde arttığı görülmüştür. Bu durum gelişim ilkeleri ile tutarlık göstermektedir. Senemoğlu (2013), gelişimin ileriye doğru ve birikimli bir süreç olduğunu ve gelişimin her aşamasının, kendinden öncekine dayalı, kendinden sonraki aşamaya hazırlayıcı olduğunu vurgulamaktadır. Çalışma grubunda yer alan çocukların (151 çocuk) sosyal becerilerine ilişkin betimsel istatistiklere bakıldığında; “kişiler arası beceriler” alt boyutunda en düşük ortalama puana 49-60 aylar arasındaki çocukların sahip olduğu; “kendini kontrol etme becerisi” alt boyutunda tüm yaş gruplarında puanların birbirine çok yakın olduğu; “sözel açıklama becerisi” alt boyutunda puanların birbirine yakın olmakla beraber en yüksek ortalama puana 36-48 aylık çocukların sahip olduğu; “dinleme becerisi” alt boyutunda ise puanların birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Çocukların sosyal davranışlarına ilişkin betimsel istatistikler Okul öncesi dönem çocuklarının olumsuz özellik gösteren sosyal davranışlardan; “fiziksel saldırganlık”(10,41<8,41) ve “ilişkisel

saldırganlık puanlarının(9,25<8,32) 60-72 aylara gelindiğinde azaldığı Tablo1’de görülmektedir.

Alt Problem 2. Okul öncesi dönem çocukların yaşlarına göre gelişim, sosyal beceri ve sosyal davranış özellikleri farklılaşmakta mıdır? Bu soru ile ilgili olarak toplanan veriler analiz edilmiştir. İlk olarak verilerin normal dağılıp dağılmadığına bakılmış ve normallik testi (Kolmogorov Smirnov) yapılmıştır. Gelişim alan özellikleri parametrik istatistik varsayımlarını (normallik) karşılamış, sosyal beceri ve sosyal davranış puanlarına ilişkin dağılımlar parametrik istatistik varsayımlarını karşılamadığından non-parametrik istatistiklerle analiz edilmişler ve Tablo 2 ve 3 te sunulmuşlardır.

Tablo 2.

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Yaşlarına Göre Gelişim Puanlarının Anova Sonuçları

	Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı fark	
Gelişim Özellikleri	Dil-bilişsel	Gruplar arası	404.63	2	202.31	20.95	.00*	3-1
		Grup içi	1429.08	148	9.65			3-2
		Toplam	1833.72	150				2-1
	İnce-motor	Gruplar arası	104.32	2	52.16	21.14	.00*	3-1
		Grup içi	365.10	148	2.46			3-2
		Toplam	469.43	150				2-1
	Kaba-motor	Gruplar arası	3.30	2	1.65	2.15	.12	Fark yok
		Grup içi	113.53	148	.76			
		Toplam	116.83	150				
	Sosyal-öz bakım	Gruplar arası	10.59	2	5.30	4.11	.01*	3-1
		Grup içi	190.73	148	1.28			
		Toplam	201.33	150				
	Toplam	Gruplar arası	1110.17	2	555.08	26.90	.00	3-1
		Grup içi	3053.20	148	20.63			3-2
		Toplam	4163.37	150				2-1

*p<0.05

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların “dil-bilişsel” gelişim puanlarının yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı Tablo 2’de görülmektedir (F=20,952, p<0.05). Yapılan Post Hoc test sonuçlarına göre bu anlamlı farklılık; 61-72 aylık çocuklar ile 49-60 ve 36-48 aylık çocuklar arasında 61-72 aylık çocuklar lehinedir. 49-60 aylık çocuklar ile 36-48 aylık çocuklar arasında ise 49-60 aylık çocuklar lehinedir. Okul öncesi eğitime devam eden çocukların “ince motor” gelişim puanlarının yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir (F=21,144, p<0.05). Bu anlamlı farklılık; 61-72 aylık çocuklar ile 49-60 ve 36-48 aylık çocuklar arasında 61-72 aylık çocuklar lehinedir. 49-60 aylık çocuklar ile 36-48 aylık çocuklar arasında ise 49-60 aylık çocuklar lehinedir. Okul öncesi eğitime devam eden çocukların “kaba motor” gelişim puanlarının yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı

görülmektedir ($F=2,15$, $p>0.05$). Çocukların “sosyal -öz bakım” gelişim puanlarının yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($F=4,11$, $p<0.05$). Bu anlamlı farklılık; 61-72 aylık çocuklar ile 36-48 aylık çocuklar arasında 61-72 aylık çocuklar lehinedir. Çocukların toplam gelişim puanlarının yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($F=26,907$, $p<0.05$). Bu farklılık; 61-72 aylık çocuklar ile 49-60 ve 36-48 aylık çocuklar arasında 61-72 aylık çocuklar lehinedir. 49-60 aylık çocuklar ile 36-48 aylık çocuklar arasında ise 49-60 aylık çocuklar lehinedir.

Tablo 3.

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Yaşlarına Göre Sosyal Davranış ve Sosyal Beceri Puanlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.

	Sosyal Davranış	Aylık	n	Sıra ort.	sd	χ^2	p	Anlamlı fark
Sosyal Davranış	Fiziksel Saldırganlık	36-48	31	95.74	2	9.23	.01*	1-3 1-2
		49-60	45	72.49				
		61-72	75	69.95				
	İlişkisel Saldırganlık	36-48	31	85.95	2	4.34	.11	Fark yok
		49-60	45	80.57				
		61-72	75	69.15				
	Olumlu Sosyal Davranış	36-48	31	75.95	2	.50	.77	Fark yok
		49-60	45	72.39				
		61-72	75	78.19				
Depresif Duygular	36-48	31	69.94	2	20.43	.00*	2-1 2-3	
	49-60	45	97.44					
	61-72	75	65.65					
Sosyal Beceri	Kişiler arası beceriler	36-48	31	74.19	2	2.05	.35	Fark yok
		49-60	45	69.21				
		61-72	75	80.82				
	Kendini kontrol etme	36-48	31	79.47	2	.25	.88	Fark yok
		49-60	45	74.69				
		61-72	75	75.35				
	Sözel açıklama	36-48	31	91.74	2	5.15	.07	Fark yok
		49-60	45	72.77				
		61-72	75	71.43				
Dinleme	36-48	31	76.98	2	.15	.92	Fark yok	
	49-60	45	73.90					
	61-72	75	76.85					
Toplam	36-48	31	79,47	2	,48	,78	Fark yok	
	49-60	45	72,57					
	61-72	75	76,63					

* $p<0.05$

Çocukların yaşlarına göre “fiziksel saldırganlık” ve “depresif duygular” alt boyut puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı Tablo 3’te görülmektedir. “Fiziksel saldırganlık” alt boyutunda çocukların yaşlarına göre anlamlı farklılık ($\chi^2 (2,151) = 9,23$, $p<.05$); 36-48 aylık çocuklar ile 61-72 aylık çocuklar arasında 36-48 aylık çocuklar lehine iken 49-60 aylık çocuklar ile 36-48 aylık çocuklar arasında 36-48 aylık çocuklar lehinedir. “Depresif duygular” alt boyut puanlarının çocukların yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($\chi^2 (2,151) =$

20,43, $p < .05$). Bu anlamlı farklılık; 36-48 aylık çocuklar ile 49-60 aylık çocuklar arasında 49-60 aylık çocuklar lehine iken; 61-72 aylık çocuklar ile 49-60 aylık çocuklar arasında da, 49-60 aylık çocuklar lehinedir. Çocukların yaşlarına göre toplam sosyal beceri puanlarının ve alt boyut beceri puanlarının farklılaşmadığı Tablo 3'te görülmektedir. Bir başka ifade ile çocuklar 3-6 yaşları arasında sosyal beceriler bakımından farklılaşmamaktadırlar.

Alt Problem 3.Okul öncesi dönem çocuklarının cinsiyetlerine göre; gelişim, sosyal beceri ve sosyal davranış özellikleri farklılaşmakta mıdır? Bu soru ile ilgili olarak toplanan veriler analiz edilerek Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4.

Okul Öncesi Dönem Çocukların Cinsiyetlerine Göre; Gelişim, Sosyal Beceri ve Sosyal Davranış Puanlarının t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p	
Gelişim Özellikleri	Dil-bilişsel	Kız	69	57.37	3.51	149	.02	.98
		Erkek	82	57.39	3.50			
	İnce-motor	Kız	69	23.27	1.55	149	.53	.59
		Erkek	82	23.12	1.93			
	Kaba-motor	Kız	69	23.88	.32	149	1.05	.25
		Erkek	82	24.03	1.15			
Sosyal-öz bakım	Kız	69	38.11	1.13	149	.48	.62	
	Erkek	82	38.02	1.18				
Toplam	Kız	69	142.84	5.16	149	.62	.53	
	Erkek	82	142.30	5.37				
Sosyal Davranış	Fiziksel Saldırganlık	Kız	69	8.26	3.59	149	1.39	.16
		Erkek	82	9.09	3.74			
	İlişkisel Saldırganlık	Kız	69	8.73	3.38	149	0.24	.80
		Erkek	82	8.87	3.46			
	Olumlu Sosyal Davranış	Kız	69	15.27	4.39	149	1.03	.30
		Erkek	82	14.57	3.90			
Depresif Duygular	Kız	69	4.72	2.43	149	1.80	.07	
	Erkek	82	4.08	1.90				
Sosyal Beceri	Kişilerarası beceriler	Kız	69	50.68	7.07	149	1.27	.20
		Erkek	82	52.18	7.37			
	Kendini kontrol etme	Kız	69	38.69	5.28	149	.46	.64
		Erkek	82	39.10	5.66			
	Sözel açıklama	Kız	69	26.78	4.44	149	.34	.72
		Erkek	82	27.04	4.86			
Dinleme	Kız	69	20.02	3.50	149	1.15	.25	
	Erkek	82	20.68	3.44				
Toplam	Kız	69	136.18	17.98	149	.93	.35	
	Erkek	82	139.02	18.92				

Çocukların gelişim özellikleri, sosyal becerileri ve sosyal davranışlarının cinsiyetlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı Tablo4'te görülmektedir. ($p > 0.05$)Cinsiyete göre yapılan karşılaştırmalarda anlamlı farklılığın oluşmamasında değişen çocuk yetiştirme stilleri etkili olmuş olabilir. Ayrıca geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin günümüzde değişime uğraması da kız ve erkek çocuklardan beklenen davranışları birbirine yaklaştırmıştır. Benzer davranış

ve becerilerle yetişen çocukların sosyal davranışlarının da benzer özellik göstermesi beklenir. Cinsiyete göre farklılaşma olmamasının sebebi okul öncesi dönem cinsiyet farklılıklarının henüz kazanılmaya başlandığı dönemdir. Okul öncesi dönemde cinsiyete göre farklılaşmış eylemlerin sınırlı olmasından kaynaklanmış olabilir. Çocuklar her iki cinsiyetin toplumsal cinsiyet rollerine uygun oyun ve etkinliklerde bulunabilirler. Henüz süperego gelişmediğinden davranışlarının başkaları tarafından kabul görüp görmeyeceği konusunda fazlaca endişeleri olmaz. Yaşlar ilerledikçe süperegonun gelişimi toplumsal kural ve beklentilerin davranışlar üzerindeki etkisini belirginleştirir.

Alt Problem 4.Okul öncesi dönem çocukların gelişim düzeylerine göre; sosyal beceri ve sosyal davranış özellikleri farklılaşmakta mıdır? Bu soru ile ilgili olarak toplanan veriler analiz edilerek Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5.Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Gelişim Durumuna Göre Sosyal Beceri Düzey Puanlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Gelişim Düzeyi	n	Sıra ort.	sd	x ²	p	Anlamlı fark	
Sosyal Beceri	Kişilerarası beceriler	Geri	45	60.96	2	8.48	.01	3-1 2-1
		Normal	93	80.91				
		İleri	13	92.96				
	Kendini kontrol etme	Geri	45	64.49	2	4.66	.09	Fark yok
		Normal	93	80.18				
		İleri	13	85.96				
	Sözel açıklama	Geri	45	65.59	2	3.70	.15	Fark yok
		Normal	93	80.20				
		İleri	13	81.96				
Dinleme	Geri	45	62.11	2	6.84	.03	2-1	
	Normal	93	82.63					
	İleri	13	76.62					
Toplam	Geri	45	61.14	2	7.72	.02	3-1 2-1	
	Normal	93	81.40					
	İleri	13	88.77					
Sosyal davranış	Fiziksel Saldırganlık	Geri	45	90.56	2	11.50	.00	2-3 1-3 1-2
		Normal	93	72.53				
		İleri	13	50.42				
	İlişkisel Saldırganlık	Geri	45	89.36	2	6.77	.03	1-2
		Normal	93	70.97				
		İleri	13	65.77				
	Olumlu Sosyal Davranış	Geri	45	64.96	2	7.72	.02	3-1
		Normal	93	77.71				
		İleri	13	102.00				
Depresif Duygular	Geri	45	81.79	2	5.17	.07	Fark yok	
	Normal	93	76.22					
	İleri	13	54.42					

p<0.05

1: (Geri)

2: (Normal)

3: (İleri)

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların gelişim durumlarına göre sosyal becerilerinin anlamlı düzeyde farklılaştığı Tablo 5’te görülmektedir. “Kişilerarası beceriler” alt boyutunda

çocukların gelişim durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olduğu ($\chi^2 (2,151) = 8,48, p < .05$) görülmektedir. Bu anlamlı farklılık gelişimi ileri olan çocuklar ile gelişimi geri olan çocuklar arasında gelişimi ileri olan çocuklar lehinedir. Bu boyutta ayrıca, gelişimi normal olan çocuklar ile gelişimi geri olan çocuklar arasında gelişimi normal olan çocuklar lehine bir farklılaşma olduğu görülmektedir. “Dinleme becerisi” alt boyut puanlarının çocukların gelişim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ($\chi^2 (2,151) = 6,84, p < .05$) görülmektedir. Bu anlamlı farklılık gelişimi normal olan çocuklar ile gelişimi geri olan çocuklar arasında gelişimi normal olan çocuklar lehinedir. Çocukların genel sosyal becerilerinin çocukların gelişim durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ($\chi^2 (2,151) = 7,72 p < .05$) Tablo 5’ten anlaşılmaktadır. Bu anlamlı farklılık, gelişimi ileri olan çocuklar ile gelişimi geri olan çocuklar arasında gelişimi ileri olan çocuklar lehinedir. Gelişimi normal olan çocuklar ile gelişimi geri olan çocuklar arasında ise gelişimi normal olan çocuklar lehinedir. “Kendini kontrol etme” ve “sözel açıklama” becerilerinin çocukların gelişim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür ($p > 0.05$)

Okul öncesi eğitime devam eden çocuklarının gelişim durumlarına göre sosyal davranışları için yapılan analizlerde; “fiziksel saldırganlık”, “ilişkisel saldırganlık” ve “olumlu sosyal davranış” alt boyutlarında anlamlı bir farklılaşma olduğu, “depresif duygular” alt boyutunda ise anlamlı bir farklılaşma olmadığı Tablo 5’te görülmektedir. “Fiziksel saldırganlık” alt boyutunda gelişim durumlarına göre oluşan anlamlı farklılık ($\chi^2 (2,151) = 11,50, p < .05$); gelişim durumu geri olan çocuklar ile normal ve ileri olanlar arasında gelişim durumu geri olanlar lehinedir. Gelişim durumu normal olan çocuklar ile ileri olan çocuklar arasında ise gelişim durumu normal olanlar lehinedir. Bir başka ifade ile gelişim açısından geri olan çocuklar anlamlı derecede daha saldırgandır. İlişkisel saldırganlık alt boyut puanlarının gelişim duruma göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($\chi^2 (2,151) = 6,77, p < .05$). Bu anlamlı farklılık; gelişim durumu geri olan çocuklar ile gelişim durumu normal olan çocuklar arasında gelişim durumu geri olan çocuklar lehinedir. Okul öncesi eğitime devam eden çocukların gelişim durumlarına göre olumlu sosyal davranış alt boyut puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($\chi^2 (2,151) = 7,72, p < .05$). Bu anlamlı farklılık; gelişim durumu ileri olan çocuklar ile gelişim durumu geri olan çocuklar arasında, gelişim durumu ileri olan çocuklar lehinedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmanın bulguları okul öncesi eğitime devam eden çocukların yaşlarına göre gelişim özelliklerinde anlamlı farklılıklar olduğunu göstermiştir. Bu farklılıklar yaşları daha ileride olan çocuklar lehinedir. Sosyal davranışlarda ise yaşlara göre anlamlı bir farklılaşma meydana gelmemektedir.

Literatürdeki çalışmalara bakıldığında; Ergin (2012), Koçak, Ergin ve Yalçın (2014), Yıldırım (2008) ve Walker (2005) çalışmalarında da yaşa bağlı olarak dil gelişiminin anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgularına ulaştıkları görülmüştür. Köksal-Akyol ve Körükçü (2003) bilişsel gelişimin birdenbire olmadığı, yıllar ilerledikçe geliştiği sonucuna ulaşmışlardır. Dordic, Tubic ve Jaksic (2016) fiziksel büyüme ve motor gelişimde 5-6 yaş çocuklarda pozitif ilişki varken zeka ile herhangi bir ilişki bulunmamıştır.

Çocukları yaşlarına bağlı olarak sosyal becerilerinde de ileri yaşta olanlar lehine anlamlı bir farklılık olduğu bu araştırmadan elde edilen bir bulgudur. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde; Dinç (2002), Erdoğan (2002), Şen (2009), Arı ve Yaban (2016), Gizir (2002) ve Gökbüzoğlu (2008) çalışmalarında benzer bulguları elde ettikleri görülmüştür. Bu araştırmadan elde edilen Çocukları yaşlarına bağlı olarak sosyal becerilerinde ileri yaşta olanlar lehine anlamlı bir farklılık olduğu bulgusu literatürdeki bulguları desteklemektedir.

Bu araştırmada elde edilen bir diğer bulgu, okul öncesi dönem çocuklarının yaşlarına göre sosyal beceri puanlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulgusudur. Aykır ve Tekinarslan (2012) bilişsel gelişimsel açıdan geride olan ve olmayan çocukların yaşlarına göre sosyal beceri düzeylerinde anlamlı farklılaşma olmadığı ancak normal gelişim gösteren çocukların yaşlarının artışıyla birlikte problem davranışlarında azalma görüldüğü sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmanın bulguları, Aykır ve Tekinarslan (2012)'in bulgularıyla paralellik göstermektedir. Tekinarslan Çiftçi, Sazak Pınar ve Sucuoğlu (2012) ise bilişsel gelişimsel açıdan geride olan öğrencilerin sosyal becerilerinin yaş artışıyla birlikte anlamlı düzeyde arttığı, problem davranışların öğrencilerin yaşlarına göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Kapıkıran, İvrendi ve Adak (2006) ise 4-6 yaş çocukların sosyal beceri puanlarının yaşa göre değişip değişmediğini inceledikleri araştırmalarında 4 yaşındakilerin sosyal beceri açısından 5 yaşındakilerden ve 6 yaşındakilerden daha düşük sosyal beceriye sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Kara (2003) öğrencilerin algılamalarına göre sahip oldukları sosyal becerilerin yaşa ve cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Sarı (2007) ise çocukların sosyal uyum ve becerilerinin çocuğun yaşına göre

anlamli bir farklılık gösterdiği; 6 yaşındaki çocukların, 5 yaşındakilere göre daha uyumlu oldukları; yaş büyüdükçe, çocukların daha sosyal davranışlar sergiledikleri bulgusuna ulaşmıştır. Bu araştırmadan elde edilen, okul öncesi dönem çocuklarının yaşlarına göre sosyal becerilerinin farklılaşmadığı bulgusu literatürdeki bir kısım araştırmalarla paralellik gösterirken bir kısmı ile de çelişmektedir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular, çocukların gelişim özellikleri, sosyal becerileri ve sosyal davranışlarının cinsiyetlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığını göstermiştir. Bu araştırmada kız ve erkek çocukların gelişim alanlarındaki puan ortalamaları birbirine çok yakın bulunmuş, gelişim özellikleri cinsiyete göre farklılık göstermemiştir. Gelişim puan ortalamalarının birbirine çok yakın olmasının sebebi, ebeveynlerin günümüzde kız-erkek çocuğu yetiştirmedeki takındıkları benzer tutumlar olabilir. Günümüzde çalışan kadın sayısının artması ile birlikte toplumsal cinsiyet rollerinde de değişimin yaşandığı görülüyor. Daha önceki yıllarda kadınsı işler olarak görülen pek çok işin artık her iki cinsiyetten bireyler tarafından yapıldığı ve toplumsal cinsiyet rollerinin değiştiği gözlemlenmektedir. Toplumsal olarak yaşanan bu değişim çocuk yetiştirme tutumlarını da etkilemiş, kız ve erkek çocukların benzer tutum ve davranışlarla yetiştirilmesine ve benzer becerilere sahip olmalarına neden olmuş olabilir. Bu nedenle de cinsiyete bağlı olarak gelişim özelliklerinde bir farklılaşma olmamış olabilir. Gelişim özellikleri ve cinsiyet ile ilgili olarak literatürdeki çalışmalar incelendiğinde;Ergin (2012) 5-6 yaş grubu çocuklarda ve Yıldırım (2008)Bu araştırmada kız ve erkek çocukların gelişim alanlarındaki puan ortalamaları birbirine çok yakın bulunmuş, gelişim özellikleri cinsiyete göre farklılık göstermemiştir. 4-5 yaş çocuklarda dil gelişim düzeyinin cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulgusunu elde ettikleri görülmüştür. AyrıcaAkman, Üstün ve Güler (2003)'in altı yaş çocuklarının bilimin temel süreçlerini kullanmalarında cinsiyete göre anlamlı farklılık oluşmadığı bulgusunu elde etmişlerdir. Walker (2005) ise, bilişsel gelişim puanlamasında kız çocukların erkek çocuklardan daha yüksek puan aldığı sonucuna ulaşmıştır. Koçak, Ergin ve Yalçın (2014) ise, 60-72 aylık çocukların dil gelişim düzeylerinde cinsiyet değişkeninin farklılık yarattığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırmadan elde edilen, gelişim özelliklerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı bulgusu; Ergin (2012), Yıldırım (2008), Akman, Üstün ve Güler (2003)'in bulgularını desteklemektedir. Walker (2005), Koçak, Ergin ve Yalçın (2014)'ün bulgularıyla çelişmektedir.

Bu araştırmada çocukların sosyal davranışlarının cinsiyetlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı bulgusu elde edilmiştir. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde; Seven (2007)

altı yaş çocuklarının sosyal davranış problemleri üzerinde ailesel faktörlerin etkisini incelediği çalışmada; sosyal davranış problemi puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı bulgusunu elde etmiştir. Arı ve Yaban (2016) cinsiyetin sosyal davranışlar üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı bulgusunu elde etmiştir. İkiz (2015) cinsiyet değişkeninin fiziksel saldırganlık davranışı üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu, Şen (2009), Karaca, Gündüz ve Aral (2011) çocukların fiziksel davranışları ve olumlu sosyal davranış alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı bir fark oluşturduğu sonucuna ulaşmışlardır. Alanda yapılan çalışmalarda erkek çocukların fiziksel saldırganlık puanlarının kız çocuklardan yüksek olduğuna ilişkin sonuçları elde edilmiştir (Özdemir, 2012; Sezer, Kolaç ve Saime, 2013) Dinç (2002), sosyal ilişkiler ve işbirliği alanında kız çocuklar lehine anlamlı bir farklılık elde etmiştir.

Bu araştırmadan elde edilen, çocukların sosyal davranışlarının cinsiyetlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı bulgusu; Seven (2007) , Arı ve Yaban (2016)'nın bulgularını desteklemektedir. Dinç (2002), Şen (2009), Karaca, Gündüz ve Aral (2011), Özdemir (2012), Sezer, Kolaç ve Saime (2013), İkiz (2015)' in bulgularıyla çelişmektedir. Bu çalışmada çocukların sosyal becerilerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı bulgusu elde edilmiştir. Alandaki çalışmalar incelendiğinde; Çimen (2009), Seven (2006) Aykır ve Tekinarslan (2012), okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal becerilerinin cinsiyetlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı bulgusunu elde ettikleri görülmüştür. Benzer şekilde Orçan ve Deniz (2004) de anaokuluna devam eden çocukların cinsiyetlerine göre sosyal uyum puanlarının anlamlı bir farklılaşma göstermediği bulgusunu elde etmişlerdir (Akt, Öztürk, 2008). Erbay (2008), Öztürk (2008), Aktaş Özkafacı (2012) ve Sarı (2007), araştırmalarında çocukların cinsiyetlerine göre sosyal beceri ve uyumların farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırmadan elde edilen, çocukların sosyal becerilerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı bulgusu alandaki çalışma bulgularını desteklemektedir.

Okul öncesi dönem çocukları ile yapılan araştırmaların büyük çoğunluğunda cinsiyetin sosyal becerilerde anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı görülmektedir. Bu durumun ortaya çıkmasında okul öncesi dönemde çocuklarının içinde buldukları gelişimsel özellikler etkili olmuş olabilir. Okulöncesi dönem çocukları meraklı, soru soran, hareketli, dürtü kontrolünü kazanmamış bu nedenle de ihtiyaçlarının anında giderilmesini bekleyen çocuklardır. Bu özellikler hem kız hem de erkek çocuklarda görülür. Henüz cinsiyet rolleri ve ayrımı tam olarak kazanılmadığından çocukların oyunlarında ve etkinliklerinde cinsiyete göre farklılaşmalar çok yoğun olarak görülmez. Benzer etkinliklerde her iki cinsiyetten

çocuklarında yer aldığı okullarda ve çocuk oyun alanlarında gözlenmektedir. Bu durum cinsiyete bağlı olarak sosyal becerilerde farkın ortaya çıkmamasında etkili olmuş olabilir.

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların gelişim durumlarına göre sosyal becerilerinde ve sosyal davranışlarında anlamlı farklılaşmalar olduğu bu farkın gelişimi daha iyi durumda olan çocuklar lehine olduğu görülmüştür. Çalışma grubunda yer alan çocukların “kişilerarası beceriler” ve “dinleme becerileri” bakımında gelişim durumlarına göre anlamlı farklılık gösterdikleri görülmüştür. “Kendini kontrol etme becerisi” ve “sözel açıklama becerileri” bakımından ise gelişim durumunun anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı bu araştırmadan elde edilen bulgudur.

Aykır ve Tekinarslan (2012), bilişsel gelişimsel açıdan geride olan çocukların, bilişsel gelişimsel açıdan geride olmayan çocuklara göre; sosyal beceri düzeylerinin düşük, problem davranışlarının ise yüksek olduğu sonucunu elde etmiştir. Lyon, Albertus, Birkinbine ve Naibi (1996), Sucuoğlu ve Özokçu (2005) bilişsel gelişimsel açıdan gerideolan çocukların sosyal becerilerinin düşük olduğu bulgusunu elde etmişlerdir.

Kaya, Kanık ve Alkın (2015), bilişsel gelişim açıdan ileride olan ve olmayan öğrenciler arasında iletişim becerileri bakımından anlamlı fark bulmayı; duygusal zekâ düzeyi bakımından ileride olan çocuklar lehine anlamlı fark bulmuşlardır. Araştırmalarında, duygusal zekâ ve iletişim becerilerinin birbiri ile ilişkili ve bilişsel zeka düzeylerini destekleyen faktörler olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Uz Baş (2003), çocukların sosyal beceri ve okul uyumları ile akademik başarıları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu görmüştür. Dobbs, Doctoroff, Fisher ve Arnold (2006), matematik becerileri ile sosyal-duygusal davranışlar arasındaki ilişkiye baktıkları çalışmalarında kendini kontrol ve bağlılığın daha çok matematik becerileri ile ilişkili olduğunu ve geri çekilme, kapsamlı davranış problemleri, sosyal problemler ve dikkat problemlerinin zayıf matematik becerileriyle ilgili olduğunu bulmuşlardır. Ogelman, Seçer, Alabay ve Uçar (2012), çocukların bilişsel gelişimleriyle sosyal becerileri arasında ilişki olduğunu ve bilişsel gelişimin sosyal beceriyi etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Koçak, Pınarcık ve Ergin (2015), çocukların bilişsel yetenekleri ile sosyal becerileri arasında doğrusal ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Özbek (2003) çalışmasında, okul öncesi eğitim sürecinde, ilişkiyi başlatma ve sürdürme, grupta iş yapabilme, duyguları yönetme, stres durumuyla başa çıkma, plan yapma ve problem çözme ve özdenetimi koruma becerileri yüksek olan çocukların ilköğretim birinci sınıfa

geldiklerinde sosyal gelişimlerinin ve sosyal becerilerinin diğer çocuklardan daha ileri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Oğurlu ve Yaman (2010) araştırması sonucunda, bilişsel gelişimsel açıdan ileri olan çocuklar kabul görmediği ortamlarda çevresine uyum sağlamak için farklı yollar seçtiğini; gruptan kendilerini soyutlama, dikkat çekme ve kabul görmek için gösterilerde bulunma veya herkes gibi görünmeye çalışma davranışları sergiledikleri bulgusunu elde etmişlerdir.

Okul öncesi dönem çocuklarının gelişim durumlarına göre; fiziksel saldırganlık, ilişkisel saldırganlık ve olumlu sosyal davranış puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı, depresif duygu puanlarının farklılaşmadığı da bu araştırmadan elde edilen bir sonuçtur. Hay, Payne ve Chadwick (2004) duygusal anlayış ile akran ilişkileri arasında ilişki olduğunu belirtmektedir. Zihin kuramının vurguladığı başkasının bakış açısını alma becerisinin, çocukların akranlarıyla sosyal etkileşimini geliştirdiğini vurgulamaktadır. Bu beceriye sahip olan çocukların sözel yeteneklerde başarılı olduğu, yakın arkadaşlara sahip oldukları ve akranları tarafından popüler olarak algılandıkları belirtilmektedir.

Oğurlu (2010) bilişsel gelişim açıdan ileri olan çocukların arkadaşlık ilişkileri ve sosyal uyumları konusundaki araştırmaları derlemiştir. Araştırmaların üstün zekâlı ve yetenekli çocukların sosyal uyum konusunda ciddi problem yaşamadıkları ve en azından diğer çocuklar kadar uyumlu oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra üstün zekâlı ve yetenekli çocuklarda normal yaşlıtlarına göre daha farklı arkadaşlık beklentilerinin olduğu kabul edilmektedir. Dodge ve Feldman (1990), akran ilişkilerinde sosyal becerileri gösteremeyen çocukların daha çok kendi amaçlarına odaklanmış olduklarını, sosyal yönden etkisiz oldukları ve saldırgan davranışlar gösterdiklerini belirtmişlerdir. Bu nedenle bu çocuklar akranları tarafından reddedilmektedir. Akranları tarafından reddedilme; sadece beceri eksikliğinden değil aynı zamanda sosyal bilgileri bilişsel olarak yorumlamadaki sorunlardan da kaynaklanabilmektedir.

Gelişim durumu ileri olan çocukların, insanları anlayış biçimleri, empati kurma becerileri, arkadaşlık ilişkilerinden beklentileri diğer çocuklara göre daha farklı olabilmektedir. Bu beklentideki farklılıkların sosyal davranış biçimlerini etkileyebileceği düşünülmektedir. Üstün zekâlı bireylerin empati kurma becerisinin yaşlıtlarına göre daha gelişmiş olmasının olumlu sosyal davranış gösterme sıklıklarını artırabileceği söylenebilir. Zihinsel yetersizliği olan bireyler ise kendini diğer insanlara ifade etmekte sıkıntı yaşayabilmekte, öğretmenleriyle veya arkadaşlarıyla sosyal yaşantısına sınırlılık getirebilmektedir. Bu durum da daha çok saldırgan

davranışlar göstermelerine zemin hazırlamış olabilir. Daha fazla saldırgan davranış sosyal ilişkilerde de sorunlara neden olabilmektedir

Sonuç olarak; çocukların yaşlarına bağlı olarak gelişim durumlarının farklılaştığı, yaşı ileri olan çocukların gelişim özelliklerinin de genelde daha iyi olduğu görülmüştür. Çocukların genel gelişimsel özelliklerinin cinsiyetlerine göre değişmediği ancak gelişim durumuna göre (Geri-Normal-İleri) değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların sosyal becerilerinde yaşlarının ve cinsiyetlerinin bir farklılaştırma oluşturmadığı görülmüştür. Bir başka ifade ile okul öncesi dönem sosyal beceriler bakımından (gelişim durumu hariç) anlamlı farklılaşmaların yaşanmadığı bir dönemdir. Yani okul öncesi eğitime devam eden 3-6 yaş grubu çocukların sosyal becerileri birbirine yakındır. Bunun bir sebebi çocukların gerçek takvim yaşının hatalı yazılmış olması olabileceği gibi çocukların okul öncesi eğitim almış olmaları da olabilir. Zira bu çalışma okul öncesi eğitime devam eden çocuklarla yürütülmüştür. Okul öncesi eğitim programlarında da günlük etkinlikler içerisinde sosyal beceri ve davranışlara yönelik etkinliklere çokça yer verilmektedir. Okul öncesi eğitim alan ve almayan çocuklarla yapılacak karşılaştırmalı çalışmalar bu konudaki tereddütlere ışık tutacaktır. Boylamsal çalışmaların yürütülmesi de gelişimsel dönemlerin özelliklerini görebilmek açısından yararlı olacaktır.

Kaynaklar

- Akman, B., Üstün, E., Güler, T. (2003). 6 yaş çocuklarının bilim süreçlerini kullanma yetenekleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 11-14.
- Aktaş Özkafacı, A. (2012). *Annenin çocuk yetiştirme tutumu ile çocuğun sosyal beceri düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Ar-El Üniversitesi, İstanbul.
- Arı, M. ve Yaban, E.H. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal davranışları: Mizaç ve duygu düzenlemenin rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(1): 125-141.
- Avcıoğlu, H. (2007). Sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması (4-6 yaş), *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 87-101.
- Aykır, T. ve Tekinarslan, Ç. (2012).Okul öncesi dönemdeki zihinsel yetersizliği olan ve olmayan çocukların sosyal becerileri ve problem davranışlarının karşılaştırılması. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 627-648.
- Çubukçu, Z ve Gültekin, M. (2006). İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler. *Bilig/Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 155-174.
- Cirhinlioğlu, F.G.(2015). *Çocuk Gelişimi ve Ruh Sağlığı*. Ankara: Nobel.

- Çimen, N. (2009). *Okul öncesi eğitimi programı'nda altı yaş grubu çocukların sosyal becerilerinin gerçekleşme düzeyi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Dinç, B. (2002). *Okul öncesi eğitimin 4-5 yaş çocuğunun sosyal gelişimine etkileri konusunda öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
- Dobbs, J., Doctoroff, G. L., Fisher, P. H. ve Arnold, D. H. (2006). The association between preschool children's socio-emotional functioning and their mathematical skills. *Applied Developmental Psychology*, 27 (2), 98-108.
- Dodge, K. A ve Feldman, E. (1990). Issues in Social Cognition and Sociometric Status. S. R. Asher ve J. D. Coie (Ed.). *Peer Rejection in Childhood*. New York: Cambridge University Press. 119-155.
- Dordic, V., Tubic, T. ve Jaksic, D. (2016). The relationship between physical, motor and intellectual development of preschool children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 233, 3-7.
- Durualp, E. ve Aral, N. (2010). Altı yaşındaki çocukların sosyal becerilerine oyun temelli sosyal beceri eğitiminin etkisinin incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 160-172.
- Erbay, E. (2008). *Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilere sahip olma düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Erdoğan, F. (2002). *İlköğretim II.kademe öğrencilerinde sosyal becerilerin sosyo-ekonomik düzey, cinsiyet ve yaş ile ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara
- Ergin, B. (2012). *5-6 yaş çocuklarının dil gelişim düzeyleri ile sosyal kabul durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Gizir, Z. (2002). *Anaokuluna devam eden dört-beş yaş çocuklarında sosyal davranışların gelişimi ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Gökbüzoğlu, B. (2008). *Ergenlerin saldırganlık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Günder, E. (2011). *Okul öncesi dönemde çocukların sosyal uyum becerilerinin değerlendirilmesi*. 20. Eğitim Bilimleri Kurultayı (8-10 Eylül), Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
- Hay, D.F., Payne, A., ve Chadwick, A. (2004). Peer relations in childhood. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45 (1), 84-108.
- İkiz, S. (2015). *Okul öncesi dönem çocuklarında fiziksel ve ilişkisel saldırganlığın ebeveyn tutumları açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

- Kapıkıran Acun, N., İvrendi, A., ve Adak, A. (2006). Okul öncesi çocuklarında sosyal beceri: durum saptaması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (1), 19-27.
- Kara, E. (2003). *Öğretmenlerin ve öğrencilerin sosyal beceri algılarına etki eden faktörler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana
- Karaca, N.H, Gündüz, A. ve Aral, N. (2011). Okul öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Davranışının İncelenmesi, *Kuramsal Eğitimbilim*, 4 (2), 65-76.
- Karakuş, A. (2008). Okul Öncesi Sosyal Davranış Ölçeği Öğretmen Formu'nun Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul
- Kaya, F., Kamık, P ve Alkın, S. (2015). Üstün zekalı ve yetenekli öğrencilerin duygusal zeka ve iletişim becerileri düzeylerinin karşılaştırılması, *International Online Journal of Education Sciences*, 8(1), 229-244.
- Koçak, N., Ergin, B ve Yalçın, H. (2014). 60-72 aylık çocukların Türkçe dil kullanımı düzeyleri ve etki eden faktörlerin incelenmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(2), 100-106.
- Koçak, N., Pınarcık, Ö., ve Ergin, B. (2015). Okul öncesi dönem çocuklarının bilişsel gelişim özellikleri ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (konya örneği). *Asya Öğretim Dergisi*, 3(1), 21-29.
- Köksal-Akyol, A. ve Körükçü, Ö. (2003). Çocuklarda empati gelişimi ve bilişsel gelişimin incelenmesi. *OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı Bildiri Kitabı*, Cilt:1. Ankara: Ya-pa .
- Lyon, M. A., Albertus, C., Birkinbine, J. ve Naibi, J. (1996). A validity study of the social skills ratings system—teacher version with disabled and nondisabled preschool children. *Perceptual and Motor Skills*, 83(1), 307-316.
- Ogelman, H., Seçer, Z., Alabay, E. ve Uçar, F. (2012). Okul öncesi 5-6 yaş grubu çocukların bilişsel gelişimleri ile sosyal beceri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (15), 391-402.
- Oğurlu, Ü. ve Yaman, Y. (2010). Üstün zekalı/yetenekli çocuklar ve iletişim. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 213-223.
- Okul Öncesi Eğitim Programı (2013). Milli Eğitim Bakanlığı: Ankara
- Özbek, A. (2003). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden etmeyen çocukların ilköğretim birinci sınıfta sosyal gelişim açısından öğretmen görüşüne dayalı olarak karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
- Özdemir, A.S. (2012). *Bazı değişkenler açısından okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal becerilerinin ve ailelerinin ebeveynliğe yönelik tutumları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Öztürk, A. (2008). *Okul öncesi eğitimin ilköğretim 1. ve 3. sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya
- Özyürek, A. (2015). Okul Öncesi Çocukların Sosyal Beceri Düzeyleri ile Anne Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, 106-120

- Resmi Gazete (2005). Çocuk Koruma Kanunu, Ankara: Başbakanlık Basımevi Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü, 25 Haziran 2017 tarihinde indirildi. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/10/20151008.pdf>
- Sarı, E. (2007). *Anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların, annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Senemoğlu, N. (1994). Okul öncesi Eğitim Programı Hangi Yeterlilikleri Kazandırmalı, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 21-30.
- Seven, S. (2006). *6 yaş çocukların sosyal beceri düzeyleri ile bağlanma durumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Seven, S. (2007). Ailesel faktörlerin altı yaş çocuklarının sosyal davranış problemlerine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 51, 477-499.
- Sezer, A., Kolaç, N. ve Saime, E. (2013). Bir ilköğretim okulu 4,5, ve 6. sınıf öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin anne baba tutumları ve bazı değişkenler ile ilişkisi. *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3 (4), 184-190.
- Sucuoğlu, B ve Özokçu, O. (2005). Kaynaştırma öğrencilerin sosyal becerilerinin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 6(1), 41-57.
- Şen, M. (2009). *3-6 yaş grubu çocukların sosyal davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tekinarslan Çiftçi, İ., Pınar Sazak, E ve Sucuoğlu, B. (2012). Zihin yetersizliği olan öğrencilerin sosyal becerilerinin anneleri ve öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2767-2788.
- Tagay, Ö., Baydan, Y., Voltan Acar, N. (2010). Sosyal beceri programının (blocks) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri üzerindeki etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Burdur.
- Uz, B., A. (2003). *İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda okuyan öğrencilerin sosyal becerileri ve okul uyumu ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- UNICEF (2004). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Ankara: UNICEF Türkiye. 11 Temmuz 2017 tarihinde indirildi. http://www.unicefturk.org/public/uploads/files/UNICEF_CocukHaklarınaDairSozlesme.pdf
- Vural, E.D. (2006). *Okul öncesi eğitim programındaki duyuşsal ve sosyal becerilere yönelik hedeflere uygun olarak hazırlanan aile katılımlı sosyal beceri eğitimi programının çocuklarda sosyal becerilerin gelişimine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Walker, S. (2005). Gender differences in the relationship between young children's peer related social competence and individual differences in theory of mind. *The Journal of Genetic Psychology*, 16 (3); 297-312. <http://dx.doi.org/10.3200/GNTP.166.3.297-312>
- Yıldırım, A. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarından yararlanmayan 4-5 yaş çocuklarının dil gelişimini etkileyen faktörlerin incelenmesi (konya ili örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya

Extended Abstract

Purpose

Individuals who are 18 years old or younger are defined as "children" in many sources. The childhood years which include the preschool period and are generally defined as the period between infancy and puberty are years of acquiring many developmental experiences and skills. Many attempts have been made to interact with other people and to initiate social relations in these years. While some of these initiatives may please other individuals, others may cause dissatisfaction. Exhibition of behaviors acceptable to others makes it easier for the person to adapt to the society and to feel positive. In community life, the course of people's social lives largely depends on their social skill level. Given that the experiences gained at early ages will affect the behaviors of individuals in the coming years, the importance of acquiring social skills at early ages (pre-school period) becomes clear. During pre-school period, affective, cognitive and academic competencies are formed. Social skills attained in this period make it easier for individuals to establish healthy relationships with other people, to get to know themselves, to adapt to social environment and to reach the proper level of academic competence

It is seen that individuals who are lacking in social skills have difficulty in establishing emotional and social relations, maintaining these relationships and producing solutions to problems. Children having shortcomings in social skills may experience problems in academic work and interpersonal relationships throughout their lives. Children lacking in social skills cannot easily adapt to their environment and thus might be rejected by their peers and as a result experience great difficulties in socialization. Inadequacies in social skills can directly affect students' learning and quality of life as well as affecting peer relations. These inadequacies in social skills negatively affect the student's interaction with his peers, teachers, parents, and even their professional lives during adulthood. Therefore, students with mental deficiencies need more support to gain and use social skills. Organization of social skills training from early ages can have a preventive role in terms of the child's healthy mental development and various disorders that may be encountered in adulthood. In this regard, social skills training programs reduce the risk behaviors of students and increase their social competence and academic performance.

Identification of children's developmental problems or problems concerning their social interactions has vital importance in planning and conducting early intervention works. It is

possible to avoid the problems that may arise in the future with measures that can be taken in the early childhood period. In this regard, the current study aimed to determine developmental characteristics, social skills and social behaviors of the children attending pre-school education in the city of Bayburt and whether they vary depending on different variables.

Method

This is a descriptive study employing the survey model. The study investigated the general developmental level, social skills and social behavior of the 3-6 year olds attending pre-school institutions and whether they vary depending on some variables. In this connection, whether the pre-school children's developmental characteristics, social skills and social behaviors vary depending on their age, gender and developmental status was explored. Working group of the research is composed of 151 children studying in nursery schools and nursery classes within primary schools in the city center of Bayburt in 2015-2016 term. children of the study grup, 69 were girls (45.7%) and 82 were boys (54.3%). 31 (20.5%) of the children were between 36-48 months, 45 (29.8%) were between 49-60 months and 75 (49.7%) were between 61-72 months. 20.5% of these children have one sibling, 56.3% have two siblings and 23.2% have more than three siblings.

Data collection instruments.

Personal information form. The Personal Information Form (for children) and Personal Information Form B (for the interviewed person) were prepared by the researcher and used with expert opinion to determine the characteristics of the children and interviewees in the research. AGTE (Ankara Development Screening Inventory): AGTE can be used by mother, father or carers who closely monitor the development of the child. Information about the children has been collected from either of their mothers, fathers or other family members. Research data has been collected by using AGTE (Ankara Development Screening Inventory), Assessment Scale for Social Skills and Scale for Preschool Social Behavior – Teacher's Form. The Social Skills Scale and Preschool Social Behavior – Teacher's Form was completed separately for each child by the teachers. Data has been analyzed in SPSS program by using t-Test, Kruskall Wallis H test and One-Way Factorial ANOVA technique.

Social skills evaluation scale. The Social Skills Evaluation Scale (4-6 years old) is a five-point Likert type scale developed by Avcioğlu (2007). In the scale, the skills were subsumed under 9 categories and there are a total of 62 items. The internal consistency of the

scale was found to be .98, split-half reliability was found to be .89 and test-retest reliability was found to be .83. In the current study, alpha reliability was found to be .96.

Pre-school Social Behavior Scale- Teacher Form. The scale was developed by Nicki R. Crick, Juan F.Casas and Monique Mosher in 1997 and its reliability and validity studies were conducted by Karakuş (2008). The scale consists of 19 items and 4 sub-dimensions. The reliability of the scale was found to be .87 in the original study. In the current study, the reliability was found to be .88.

Data collection and analysis. The data of the study were collected through the interviews conducted with the parents and teachers of the children in the study group and the applications carried out with the children. In the analysis of the collected data, parametric and non-parametric statistics were used.

Findings

The findings of the current study revealed that the children's developmental characteristics and social skills vary significantly depending on their age. This different is in favor of older children. Social behaviors; however, were found to be not varying significantly depending on age. While the finding of the current study that the pre-school children's social behaviors do not vary significantly by age concurs with some studies in the literature, it conflicts with some others

Another finding of the current study is that the children's developmental characteristics, social skills and social behaviors do not vary significantly depending on gender. In the current study, it was found that the developmental mean scores of the male and female children are very close to each other; that is, their developmental characteristics did not vary significantly depending on gender. The reason for the closeness of the mean scores might be because of the similar attitudes adopted by parents towards the upbringing of both male and female children. With the increasing number of working women in today's world, changes have been experienced in the social gender roles. It has been observed that many of the jobs considered to be feminine in nature in previous years are now performed by individuals from both genders and that gender roles have changed. This social change also affects child-raising attitudes of parents, leading to adoption of similar attitudes and behaviors in child-raising and thus both male and female children develop similar skills. Therefore, in the current study no significant difference based on gender might have been found.

High majority of the research conducted with pre-school children has revealed that gender does not lead to significant differences in social skills. This might be because of the developmental characteristics of pre-school children. During the pre-school period, children are curious, inquisitive, active and lack of impulse control; thus, they expect their needs to be instantaneously responded. These characteristics are observed both in male and female children. As gender roles and discrimination are not yet fully attained, there are not many gender-based differences in children's games and activities. It is observed that children from both genders are involved in the same activities at schools and playgrounds. All these might have resulted in the emergence of non-significant difference in social skills based on gender.

Conclusion

As a result; it was seen that developmental conditions differed depending on the age of the children and that the developmental characteristics of the older children were generally better. It was also concluded that the children's developmental characteristics did not vary significantly by gender; yet, varied significantly depending on the developmental status (slow-normal-fast). It was also found that the children's social skills did not vary significantly by both gender and age. In other words, social skills of the pre-school children are similar to each other. This might be because of the nature of pre-school education. In this education, many activities to develop children's social skills and social behaviors are conducted with children. While the finding of the current study that the pre-school children's social behaviors do not vary significantly by age concurs with some studies in the literature, it conflicts with some others. Comparison studies to be conducted with pre-school children can shed light on this conflict. Conducting longitudinal studies will be useful to better see the characteristics of developmental periods.